

Development of Word Order of Czech pronominal (en)clitics

Pavel Kosek, Radek Čech,
Olga Navrátilová

Notes

- research project (2017–2019)
 - analysis of Czech pronominal (en)clitics
 - supported by GAČR GA17-02545S, 2017–2019
- aim
 - analysis of word order of pronominal (en)clitics in a **finite verbal phrase**
 - historical development
 - influence of style
 - general characteristics

Object of the research

- pronominal „stable“ (en)clitics (“stálé příklonky”)
 - mi* [me]
 - si, sě (> se)* [myself/yourself/etc.]
 - ho, mu* [him]
 - ti, tě* [you]
- heterogeneous class
 - different origin
 - different functional morphology

Older Czech (en)clitics

3 groups of pronominal and verbal (en)clitics

1. pronominal forms

mi, si, ti; ho, mu, sě (> se), tě,

2. preterite auxiliary forms

Sg 1Ps *nesl jsem*, 2Ps *nesl jsi / s*
[I carried] [you carried]

3. conditional auxiliary forms

Sg 1Ps *nesl bych*, 2Ps *nesl by*
[I would carry] [he would carry]

Word-ordering of pronominal and verbal (en)clitics in historical Czech (Ertl 1924, Kosek 2011)

- I. post-initial position (P2)
- II. contact or verbal adjacent (VA) position
- III. position of an (en)clitic in the middle of a clause without contact with its syntactically superordinate item

Word-ordering of pronominal and verbal (en)clitics in historical Czech (Ertl 1924, Kosek 2011)

Ad I) post-initial position (P2); two variants

- a) after first modified phrase (2D-position – Halpern 1995):

(1) [*starý strom*]₁ *se* [*rázem*]₂ [*skácel*]₃ [*v zahradě*]₄
- b) a position after first stressed word in a sentence (2W-position – ibid.):

(2) [*starý*]₁ *se* [*strom*]₁ [*rázem*]₂ [*skácel*]₃ [*v zahradě*]₄

Word-ordering of pronominal and verbal (en)clitics in historical Czech (Ertl 1924, Kosek 2011)

Ad II) several variants of the contact position:

a) postposition (postverbal position) of an (en)clitic after his syntactically superordinate item:

(3) [starý strom]₁ [*skácel se*]₂ [v zahradě]₃ [rázem]₄ – medial postverbal p.

(4) [starý strom]₁ [v zahradě]₂ [rázem]₃ [*skácel se*]₄ – final p.

b) anteposition (preverbal position) of an (en)clitic after his syntactically superordinate item:

(5) [starý strom]₁ [rázem]₂ [se skácel]₃ [v zahradě]₄ – medial preverbal p.

(6) [starý strom]₁ [v zahradě]₂ [rázem]₃ [se skácel]₄ – prefinal p.

Word-ordering of pronominal and verbal (en)clitics in historical Czech (Ertl 1924, Kosek 2011)

Ad III. position in the middle of a clause without contact with its syntactically superordinate item:

(7) [starý strom]₁ [rázem]₂ se [v zahradě]₃ [skácel]₄

Language material

- Bible translations
 - *Bible dráždanská* and *Bible olomoucká* (second half of 14th and beginning of 15th c.)
 - *Bible mlynářčina* (second half of 15th c.)
 - *Bible benátská* (beginning of 16th c.)
 - *Bible Melantrichova* (middle of 16th c.)
 - *Bible kralická* (turn of 16th and 17th c.)
 - *Bible svatováclavská* (turn of 17th and 18th c.)
- texts from both the *New Testament* and the *Old Testament*
 - Gospel of Matthew and Luke , Acts of the Apostles, Revelation, Book of Genesis, Book of Job, Isaiah, Sirach

Hypotheses

- dominance of the **post-initial position** in general
- increasing proportion of the **post-initial position** during the historical development
- the higher frequency of the **contact position** is influenced by style

Hypotheses

- the longer the phrase, the lower probability of occurrence of the enclitic after this phrase
 - it is valid particularly for initial position
 - the length of the phrase measured by number of syllables
- the longer the regent, the lower probability of occurrence of its enclitic
 - the length of the regent measured by number of syllables

Results

Results

- we have no enough data yet

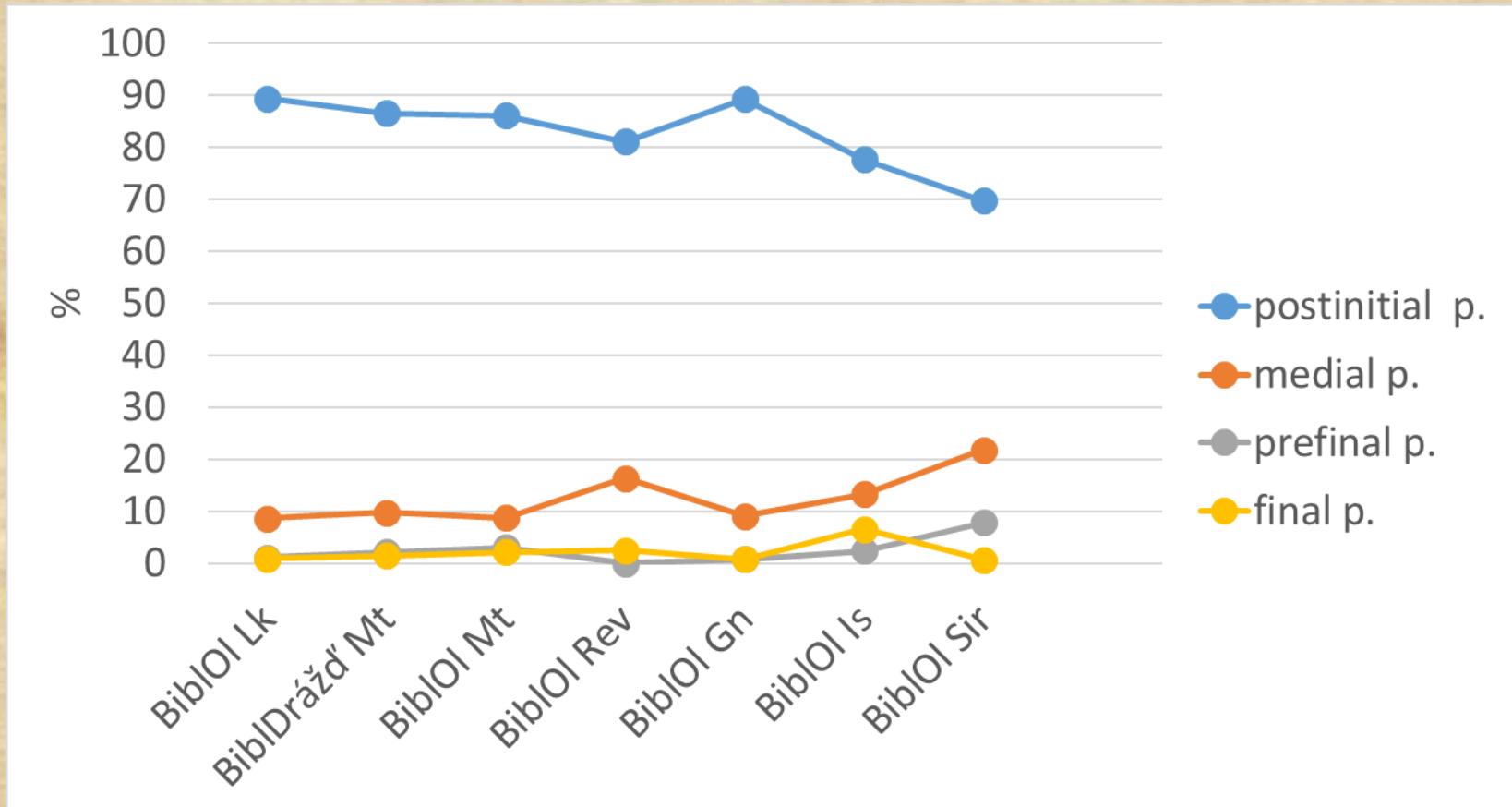
Results

- we have no enough data yet
- however
 - Kosek's previous research focused on word order of auxialiary (en)clitics
 - pronominal enclitics will be analyzed analogously

Results – influence of the style

	initial pos.	postinitial p.	medial p.	prefinal p.	final p.	Σ
BibIDrážd' Mt	0	292	33	7	5	337
%		86,6	9,8	2,1	1,5	
BibIOI Mt	0	197	20	7	5	229
%		86,1	8,7	3,1	2,1	
BibIOI Lk	0	396	38	5	4	443
%		89,4	8,6	1,1	0,9	
BibIOI Rev	0	129	26	0	4	159
%		81,1	16,4	0	2,5	
BibIOI Gn	0	434	44	4	4	486
%		89,3	9,1	0,8	0,8	
BibIOI Is	0	293	50	9	25	377
%		77,7	13,3	2,4	6,6	
BibIOI Sir	0	99	31	11	1	142
%		69,7	21,8	7,8	0,7	

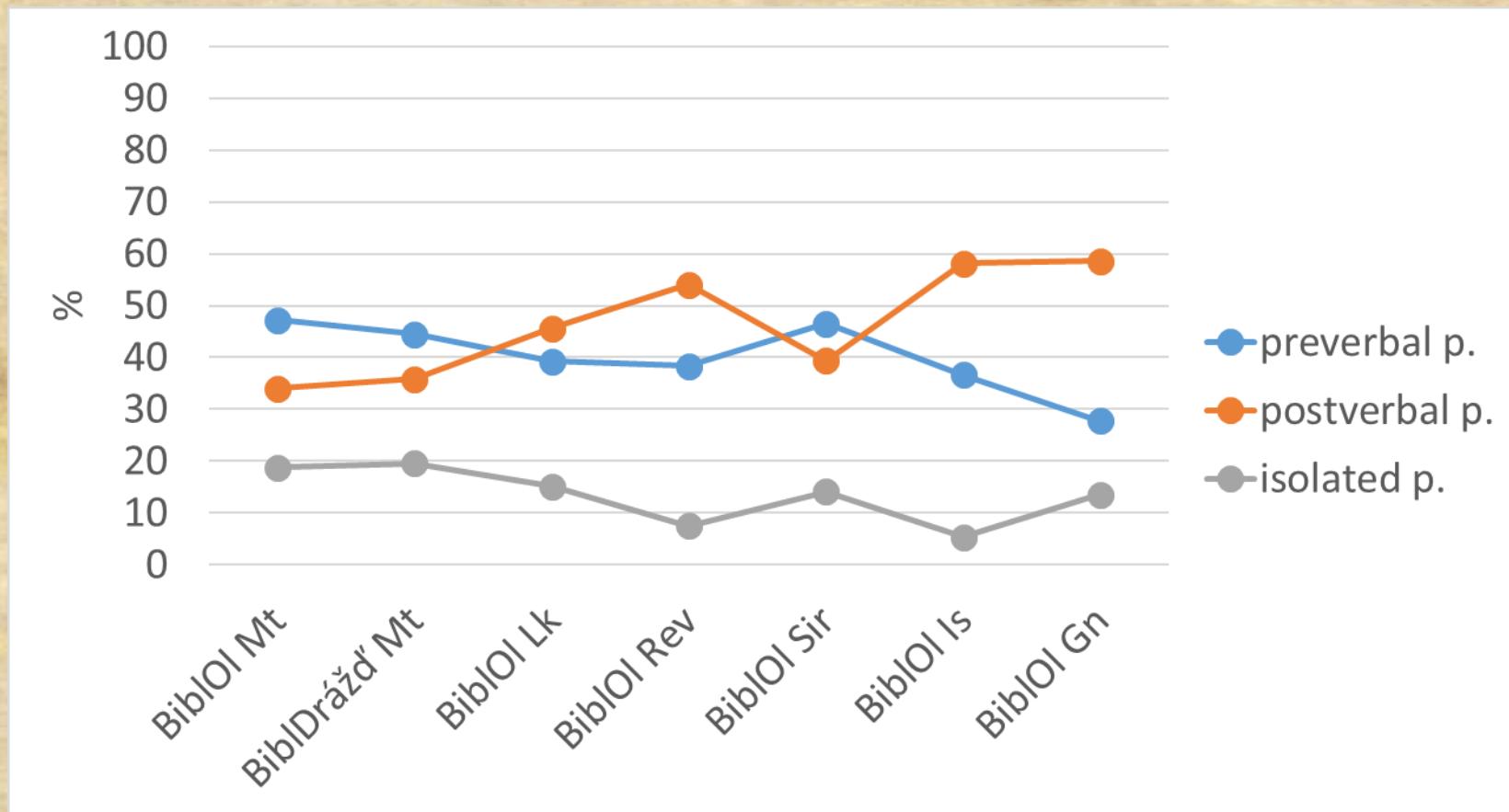
Results – influence of the style

Results – influence of the style

	contact positions		isolated p.	Σ
	preverbal p.	postverbal p.		
BiblDrážď Mt	150	121	66	337
%	44,5	35,9	19,6	
BiblOl Mt	108	78	43	229
%	47,2	34	18,8	
BiblOl Lk	174	202	67	443
%	39,3	45,6	15,1	
BiblOl Rev	61	86	12	159
%	38,4	54,1	7,5	
BiblOl Gn	135	285	66	486
%	27,8	58,6	13,6	
BiblOl Iz	138	219	20	377
%	36,6	58,1	5,3	
BiblOl Sir	66	56	20	142
%	46,5	39,4	14,1	

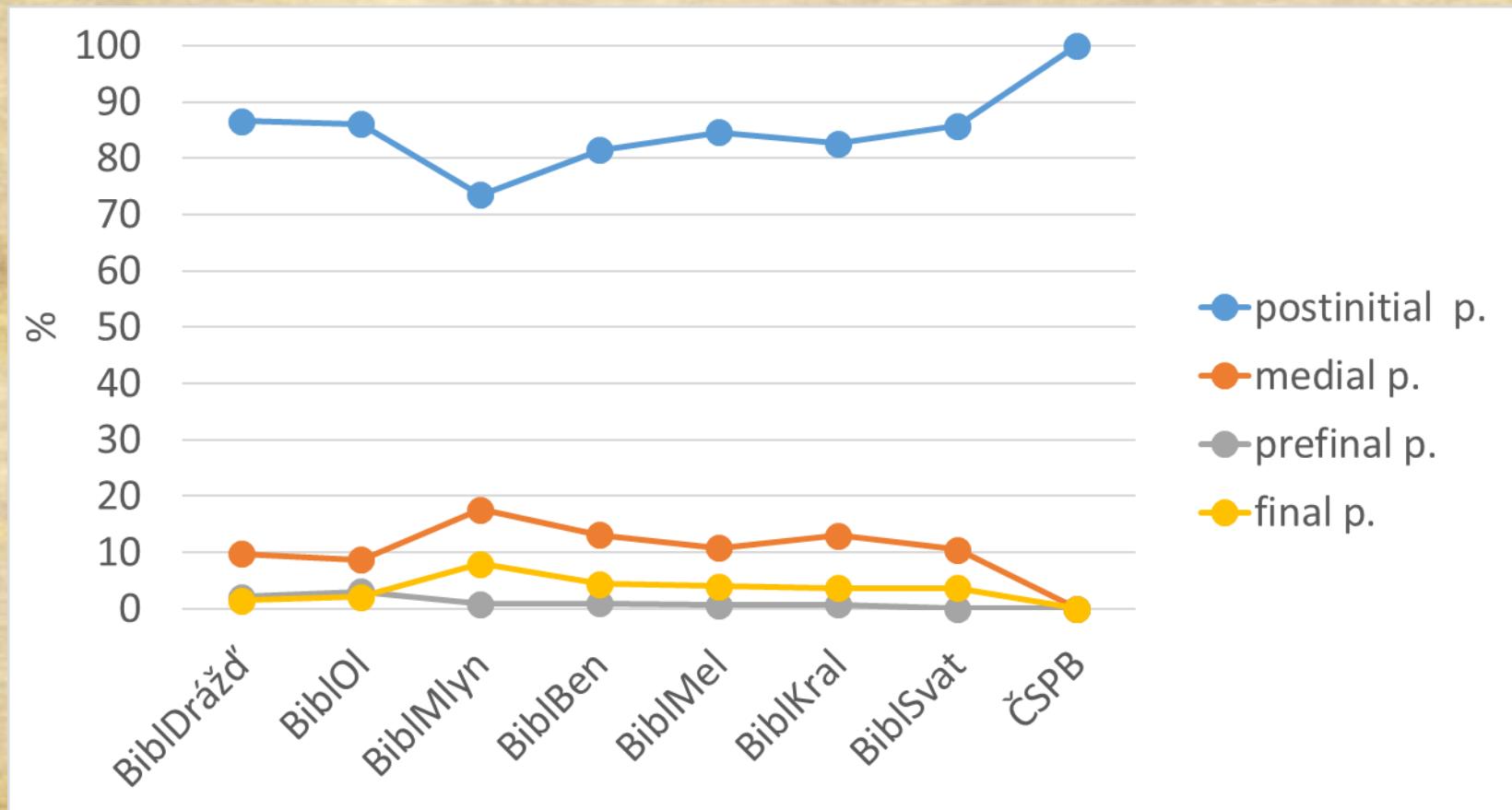
Results – influence of the style

Results – historical development

		initial p.	postinitial p.	medial p.	prefinal p.	final p.	Σ
BiblDrážď	14 th c.	0	292	33	7	5	337
%			86,6	9,8	2,1	1,5	
BiblOI	1417	0	197	20	7	5	229
%			86,1	8,7	3,1	2,1	
BiblMlyn	15 th c.	0	322	77	4	35	438
%			73,5	17,6	0,9	8	
BiblBen	1506	0	462	74	6	25	567
%			81,5	13,1	1	4,4	
BiblMel	1570 ⁴	0	148	19	1	7	175
%			84,6	10,8	0,6	4	
BiblKral	1594	0	133	21	1	6	161
%			82,6	13	0,7	3,7	
BiblSvat	1677	0	115	14	0	5	134
%			85,8	10,5	0	3,7	
ČSPB	1994/2007	0	142	0	0	0	142

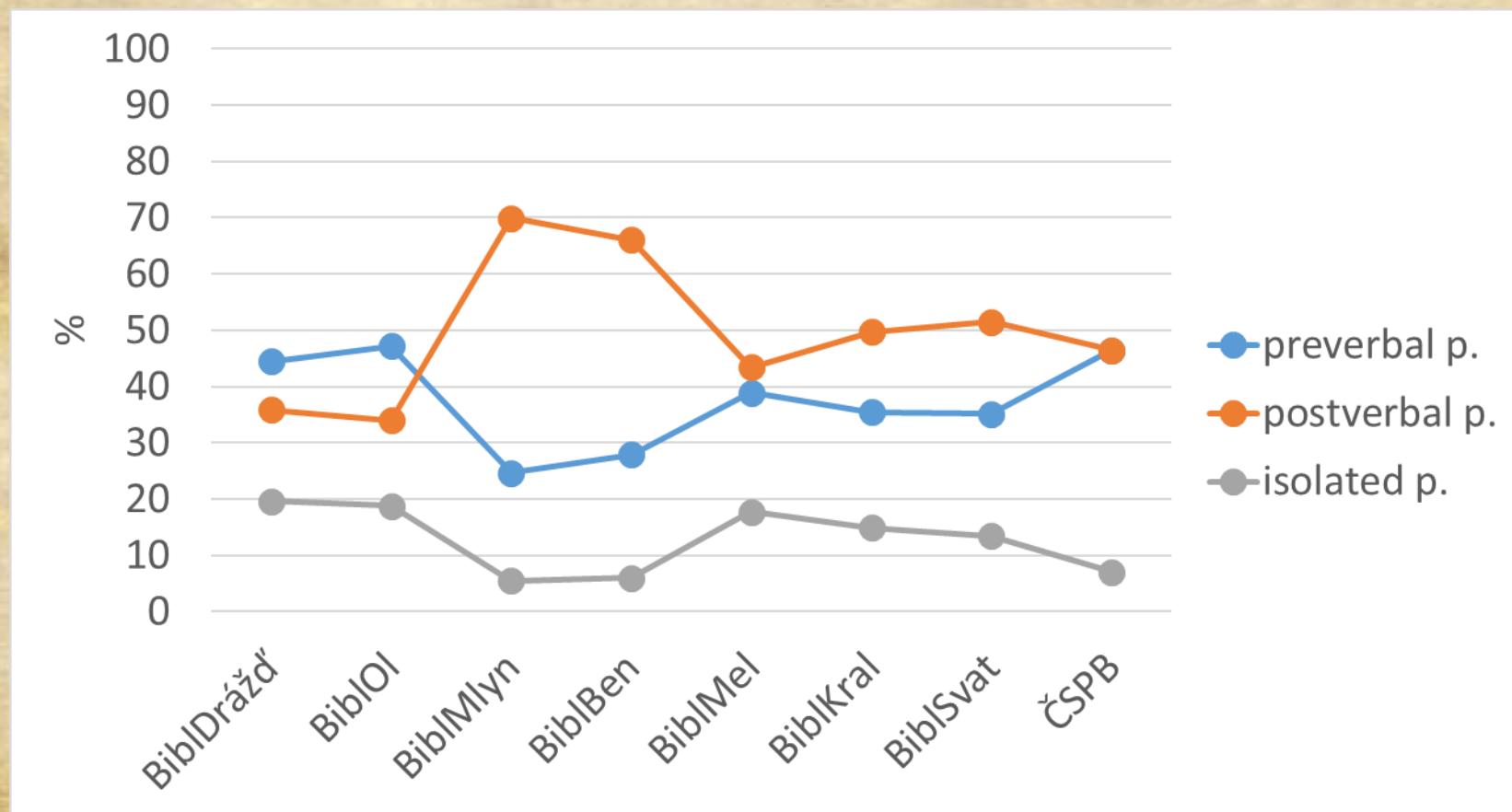
Results – historical development

Results – historical development

		contact positions		isolated p.	Σ
		preverbal p.	postverbal p.		
BiblDrážd'	14 th c.	150	121	66	337
%		44,5	35,9	19,6	
BiblOI	1417	108	78	43	229
%		47,2	34	18,8	
BiblMlyn	15 th c.	108	306	24	438
%		24,6	69,9	5,5	
BiblBen	1506	158	375	34	567
%		27,9	66,1	6	
BiblMel	1570 ⁴	68	76	31	175
%		38,9	43,4	17,7	
BiblKral	1594	57	80	24	161
%		35,4	49,7	14,9	
BiblSvat	1677	47	69	18	134
%		35,1	51,5	13,4	
ČSPB	1994/2007	66	66	10	142
%		46,5	46,5	7	

Results – historical development

Thank you!

Appendix

Differences caused by style – comparison of oldest Czech Bible and oldest Czech prosaic texts I

	initial p.	postinitial p.	medial p.	prefinal p.	final p.	Σ
BiblOI	0	1548	209	36	43	1836
%		84,3	11,4	2	2,3	
KristA	0	178	9	8	5	200
%		88,5	5	4	2,5	
PasMuzA	1	165	15	8	11	200
%	0,5	82,5	7,5	4	5,5	
TkadlB	0	188	9	2	1	200
%		94	4,5	1	0,5	
OtcB	0	175	17	6	2	200
%		87,5	8,5	3	1	

Differences caused by style – comparison of oldest Czech Bible and oldest Czech prosaic texts II

	contact positions		isolated p.	Σ
	preverbal p.	postverbal p.		
BiblOI	682	926	228	1836
%	37,2	50,4	12,4	
KristA	68	28	104	200
%	34	14	52	
PasMuzA	56	37	107	200
%	28	18,5	53,5	
TkadlB	71	20	109	200
%	35,5	10	54,5	
OtcD	69	26	105	200
%	34,5	13	52,5	

Abbreviations of analyzed texts

BiblDrážd'	<i>Bible drážďanská.</i> (Kyas, ed., 1981; 1985; 1988; Kyas – Kyasová – Pečírková, eds, 1996; Pečírková et al., eds., 2009).
BiblOl	<i>Bible olomoucká.</i> (ibid.)
BiblMlyn	<i>Bible mlynářčina.</i> (3. 1/4 15. Jh.). NK v Praze (Sg. XVII.A.10), Available at Manuscriptorium http://www.manuscriptorium.com .
BiblBen	<i>Biblí česká v Benátkách tištěná.</i> 1506. Benátky.
BiblMel	<i>Biblí česká.</i> 4 th edition, Praha 1570.
BiblKral	<i>Biblí české díl šestý.</i> Kralice 1593.
BiblSvat	<i>Druhý díl Biblí totižto Nový zákon.</i> Praha 1677
ČSPB	<i>Český studijní překlad bible.</i> Available at http://www.obohu.cz/bible/ .
KristA	<i>Život Krista Pána.</i> Middle of 14 th c. Available at <i>Vokabulář webový</i> http://vokabular.ujc.cas.cz/moduly/edicni/vysledek-hledani/datace-asc/strana .
OtcB	<i>Život sv. Otců.</i> Second half of 14 th c. Available at Czech National Corpus (DIAKORP) https://www.korpus.cz/ .
PasMuzA	<i>Pasionál.</i> Middle of 14 th c. Available at Czech National Corpus (DIAKORP) https://www.korpus.cz/ .
TkadlB	<i>Tkadleček.</i> Beginning of 15 th c. Available at <i>Vokabulář webový</i> http://vokabular.ujc.cas.cz/moduly/edicni/vysledek-hledani/datace-asc/strana .

References

- Augustinova, T. – Oliva, K. 1995. Wackernagel position and related phenomena in Czech. *Wiener Slavistisches Jahrbuch*, 41, 21–42.
- Ertl, V. 1924. Příspěvek k pravidlu o postavení příklonek. *Naše řeč*. 8(9), s. 257–268, 8(10), 293–309.
- Esvan, F. 2000. Česká klitika z hlediska typologického. In: *Čeština – univerzália a specifika*, 2. Brno, 141–147.
- Franks, S. – King, T. H. 2000. *A Handbook of Slavic Clitics*. Oxford.
- Gebauer, J. 1929. Historická mluvnice jazyka českého IV. Skladba (ed. Trávníček, F.). Praha.
- Týž 1958. Historická mluvnice jazyka českého III/1. *Tvarosloví – časování*. 2. vyd., Praha.
- Grepl, M. 1959. Vývoj slovosledu v Tylově próze. *Slovo a slovesnost*. 20(4), 247–260
- Halpern, Aaron. 1995. *On the Placement and Morphology of Clitics*. Stanford: CSLI.
- Junghanns, U. 2002. Klitische Elemente im Tschechischen: eine kritische Bestandaunahme. In (eds.) *Linguistische Beiträge zur Slavistik IX*. München, 117–150.
- Kosek, P. 2011. Enklitika češtině barokní doby. Brno: Host–MU.
- Kosek, P. 2015a. Development of Word Order of Preterite Auxiliary Clitics in Old Czech Bibles. In *Slavic Languages in the Perspective of Formal Grammar. Proceedings of FDSL 10.5*. Frankfurt a. M. et al., 178–198.
- Kosek, P. 2015b. Slovosled auxiliáru préterita v českých raně novověkých biblích. *Linguistica Brunensia*, 63(2), 109–124.
- Kosek, P. 2017. Wortstellung des Präteritum-Auxiliars in der altschechischen Olmützer Bibel. *Die Welt der Slaven*, 62 (1), 22-41.
- Kyas, V. 1997. *Česká Bible v dějinách národního písemnictví*. Praha.
- Lamprecht, A. – Šlosar, D. – Bauer, J. 1986. Historická mluvnice češtiny. Praha.
- Lešnerová, Š. 2002. Postavení příklonky „se“ v textu Kryštofa Haranta „Cesta z Království českého... do Země svaté...“. In: *Čeština – univerzália a specifika*, 4. Brno, 325–327.

- Migdalski, K. 2009. On two types of Wackernagel cliticization in Slavic. In: *Formal Approaches to Slavic Linguistics: The Yale Meeting*. Ann Arbor: Michigan Slavic Publishers, 147–162.
- Pancheva, R. 2005. The rise and fall of second-position clitics. *Natural Language and Linguistic Theory*. 23 (1), 103–167.
- Stluka, M. 2003. Vztahy mezi staročeským Životem Krista Pána a staročeským Pasionálem podle jejich nejstarších rukopisných zápisů. *Listy filologické*, 126 (1/2), 1–19.
- Šlosar, D. 1967. Poloha enklitik jako kritérion k hodnocení staročeské interpunkce. *Listy filologické*. 91(3), 251–258.
- Toman, J. 2004. Ertlova diskuse českých klitik. In: *Čeština – univerzália a specifika*, 5. Brno: MU, 73–79.
- Trávníček, F. 1935. *Historická mluvnice československá*. Praha.
- Trávníček, F. 1956. *Historická mluvnice česká 3. Skladba*. Praha.
- Večerka, R. 1989. *Altkirchenslavische (Altbulgarische) Syntax I, Die lineare Satzorganisation*. Freiburg i. Br.
- Zikánová, Š. 2009. *Postavení slovesného přísudku ve starší češtině (1500–1620)*. Praha: Karolinum.

Internet sources

- Kučera, K. – Řehořková, A. – Stluka, M.: *DIAKORP: Diachronní korpus, version 6*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2015. Available at <http://www.korpus.cz>
- Vokabulář webový [on-line]. Version 0.4.2. Oddělení vývoje jazyka Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Available at <http://vokabular.ujc.cas.cz>.